

**Аҳмад Фарғоний номидаги ахборот-кутубхона
маркази**
Ахборот-библиография бўлими

Захматкаш адиб
Захматкаш адиб

**Ўзбекистон халқ ёзувчisi, шоир,
Ҳамза мукофoti лауреатi, жамoат арбobi,
Мирмуҳсин Мирсаидов таваллудининг 95 йиллигига**

Эслатма

Фарғона - 2016

Ўзбек шеърияти ва насрининг таниқли вакилларидан бири Мирмуҳсин Мирсаидов 1921 йил 3 майда Тошкентнинг Кўргонтеги маҳалласида кулол оиласида дунёга келди. Ўрта мактабни тугатиб, 1933 йили Низомий номидаги Тошкент Давлат педагогика институтида шоир Шухрат, Шукруллолар билан бирга ўқиди.

Мирмуҳсин адабиётга дастлаб шоир сифатида кириб келди. Унинг илк шеърлари “Қамар” достони, “Қизил олма” балладаси адабий жамоатчилик томонидан илиқ кутиб олинди. Шоир машқларидағи тиниқлик, соддалик ва табиийлик ўша даврда устоз шоирлар диққатини ўзига тортди. У оддийгина, жўнгина сатрларда ҳаётий бир лавҳа, жонли манзарани суратлантириб бера олди. Шоир тасвирга бевосита аралашмасдан, ортиқча сўзлар ишлатмасдан туриб воқелик ва образни чиройли ифодалай олди. У бадиий тасвирнинг энг содда ва кенг тарқалган тури – ўхшатиш усулини кенг қўллади. Шоирнинг она юрт ва унинг фидойи одамлари тасвирига бағишлиланган кейинги йиллардаги шеърларида ҳам жўшқинлик бор. У ўлкамиз гўзалликларини “Она юртга атаб”, “Бўйтонлиқ”, “Соҳибкор”, “Дунёнинг қалби”, “Чирчиқ суви” шеърларида назмга солди.

Мирмуҳсиннинг илк китоби “Вафо” тўпламига кирган лирик шеърларига хос соддалик ва самимийлик каби жиҳатларни шоир ўзининг ижодий дастурига, асл эстетик мезонига айлантириб олган эди.

Яхши сўз безашни қилмайди талаб,
Содда гап аълодир, бу сенга аён.
Қанча жимжимадор сўзларни қалаб,
Чулдираб тилимни қилмайман баён.

Адиб бу ҳаётбахш меъёрга бир умр содик қолганини “Қалб ва фалсафа”, “Широқ”, “Тонгни қутлаб” сингари ўнлаб шеърий тўпламлари, “Уста Фиёс”, “Дўнан”, “Авесто”, “Невара” достонлари, “Бобур ва бир тилим Фарғона қовуни” балладасини ўқиганда яққол ҳис қиламиз. Унинг шеърларида она-Ватанга юксак муҳаббат, меҳр, садоқат, эзгулик, олижаноблик каби соф инсоний туйғулар жўш уриб туради.

Мирмуҳсинда 60-йилларга қадар шеъриятга майл устунроқ эди. Кўплаб шеърлари, “Уста Фиёс”, “Яшил қишлоқ”, “Широқ”, “Дўнан” каби ўндан ортиқ поэмалари ўша йиллар маҳсулидир.

Мирмуҳсин ижодидаги илк қадамларидаёқ худди ўша реал ҳаётдаги оддий, қўли қадоқ меҳнаткаш, факиру ҳақирлар ҳимоячиси сифатида кўрина бошлади. Бу ҳол унинг асарлари руҳида, асарларининг мавзу-мундарижасида ифодалана борди. Биринчи галда, муаллиф оддий заҳматкаш одамлар турмушини бўяб безамай, табиийлиги, дағаллиги билан асарларига олиб кирди. Унинг эл оғзига тушган достон қаҳрамонлари – ардоқли кишилари Дўнан ҳам, Уста Фиёс ҳам, ҳаттоқи афсонавий Широқ ҳам, кейинроқ яратилган “Меъмор”, “Темур Малик” романлари қаҳрамонлари ҳам ўта содда, хокисор одамлар. Шеъриятда ифодалана бошланган оддий кишилар ҳаётига эътибор, ҳамдардлик, мурувват туйғуси кейинчалик унинг насрый асарларида янада ёрқинроқ тарзда намоён бўлди. Шоир баъзи-баъзида насрга мойил мисраларни ишлатишдан ҳам чўчимади. Ижодкор табиатидаги бу ўзига хос ҳислат адабнинг насрда

ҳикоялар, қиссалар ва қатор романлар ёзишига сабабчи бўлди. Унинг “Умид”, “Меъмор”, “Дегрез ўғли”, “Чотқол йўлбарси”, “Илдизлар ва япроқлар”, “Темур Малик” сингари насрый асарлари эл оғзига тушиб юқори баҳоланди.

Ёзувчининг номини машхур қилган асар “Умид” романи бўлди. Роман рус тили ва бошқа халқлар тилларига таржима қилинди. Мирмуҳсин 1974 йили Ҳамза номидаги Давлат мукофоти билан тақдирланди.

Романнинг бош қаҳрамони Умид бошидан кўп оғир савдолар кечирган шахс. Умиднинг – фашизмга қарши олиб борилган уруш қурбони фарзандининг етимлиқда ўтган болалик тарихи аянчли. Аммо унинг не-не мاشаққатлар билан улғайиб, ўқиб эндиғина оғзи ошга етганда – катта хаёт остонасига қадам қўйганда бошига тушган кўргиликлари янада аянчли. Умиднинг ҳам илмий, ҳам оиласвий муҳит гирдобидаги драмаларга тўла кечмиши ифодаси мамлакат ҳаётида кечган турғунлик даври инқирозларидан нишонадир. Ёзувчи қаҳрамонининг шу муҳит, чигал вазиятдаги руҳий ҳолатини, Умидни адаштирган, хиёнат ва жиноятга бошлаган маънавий ва ижтимоий омилларни, энг муҳими, Умид руҳиятидаги зиддиятли жараёнларни таъсирчан ифода этган.

Заҳматкаш адаб Мирмуҳсин шу хил асарлари билан миллий адабиётимиз тарихида ўзига хос муносиб ўрин эгаллади. Мирмуҳсин 300 дан ортиқ насрый ва назмий китоблар муаллифи. Унинг асарлари турли тилларга таржима қилинди. Алоҳида китоблари Россия, Украина, қўшни республикаларда, Миср ва Англияда нашр этилди.

Адаб бир инсоний умрни орзу қилар экан, уни эзгу ишларга бағишлишни, ўзидан яхши ном қолдиришни асосий мақсад деб билди. Инсоний умрнинг мазмуни ва моҳияти ҳақида хаётбахш фалсафий ўйлар, орзу-умидлар билан яшаган шоир ўз эътиқодига содик яшади, эзгу ниятларига етди. Ҳароратли шеърлар, достонлар, қисса ва романлар ёзди. Ҳалол ижодий меҳнатлари учун “Ўзбекистон ҳалқ ёзувчиси” унвони, орден ва медаллар билан тақдирланди.

Узок йиллар “Шарқ юлдузи”, “Муштум”, “Гулистон” журналларига мухаррирлик қилиб, ўзбек адабиётининг ривожланишига фаол ҳисса қўшди. Ўнлаб шогирдларига ҳомийлик қилди. Яхши оиласга баш бўлиб, муносиб фарзандлар тарбиялади.

Мирмуҳсиннинг бой ва серқирра ижоди эл-юрт томонидан юксак қадрланди. Адаб 1998 йилда “Эл юрт хурмати” ордени билан мукофотланди.

Мирмуҳсин 2005 йилда Тошкент шаҳрида вафот этди.

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР

1. Абдуллаев О. Адабнинг боқий умри //Ўзбекистон адабиёти ва санъати. – 2011. – 6 май. - №. 19. – Б. 3.
2. Абдуллаев О. Она замин куйчиси //Қишлоқ ҳақиқати. – 1991. – 15 май. - № 91. – Б. 4.
3. Мирвалиев С. Ўзбек адиллари. – Т.: Фан, 1993. – Б. 113-115.
4. Норматов У. Заҳматкаш адаб //Тил ва адбиёт таълими. – 2011. - № 5. – Б. 66-78.

Тузувчи:

Турсунова Н.